

Onderwijskundige verantwoording Werkwoordspelling

Het spellingonderwijs valt doorgaans uiteen in twee delen: de spelling van onveranderlijke woorden en de werkwoordspelling. Deze titel uit de reeks *De LeerLijn* is gewijd aan de werkwoordspelling.

De toegepaste werkwijze valt in een aantal fasen uiteen:

Fase 1: Gewenning

In deze fase leren de kinderen bewust om te gaan met werkwoordsvormen en voeren ze eenvoudige verkenningen uit. Er worden opdrachten gegeven als:

- met gegeven werkwoorden zinnen maken;
- gegeven zinnen zo klein mogelijk maken en daarna weer uitbreiden met nieuwe zinsdelen;
- met een gegeven deelwoord of infinitief zinnen maken.

Fase 2: Herkenning

Veel werkwoordsvormen kunnen als klankzuivere woorden geschreven worden (loopt). Maar omdat in een aantal gevallen de spelvorm afhankelijk is van de grammaticale functie in de zin, neemt in de werkwoordsdidactiek de fase van de herkenning een centrale plaats in.

Het gaat hier om:

a. Herkenning van de persoonsvorm

De herkenning van de persoonsvorm is gebaseerd op de tijdsverandering. Geoefend wordt in het omzetten van de o.t.t. in de o.v.t. De kinderen noteren welke woorden veranderen.

b. Herkenning van de relatie onderwerp-persoonsvorm

Het onderwerp wordt meestal aangeleerd met de vraag: 'Wie doet er wat?' Op deze manier wordt het onderwerp opgespoord via de betekenis. Op deze cd leren de kinderen het onderwerp vinden door ze het woord te laten aanwijzen dat meeverandert als we de persoonsvorm van getal laten veranderen. De herkenning van het onderwerp geschiedt dan op basis van de vormrelatie tussen onderwerp en persoonsvorm ('het meeveranderende woord').

c. Herkenning van het type werkwoord

Het gaat hierbij om de herkenning van de vier typen werkwoorden zoals die door Van der Velde zijn ingedeeld. Aparte aandacht vergen de prefixwerkwoorden (ge-, be-, her-, ver- en ont-). Van elk van de categorieën is telkens één werkwoord in zijn voorkomende grondvorm op een woordkaart genoteerd. Via analogie moet de leerling de juiste schrijfwijze leren vinden van het werkwoord dat hij gaat schrijven.

Hier volgen de vier basistypen:

spelen	
ik speel (het, zij) hij speelt wij spelen	ik speelde wij speelden
speel jij? speelt hij?	
(wij hebben) gespeeld	

vinden

ik vind (het, zij) hij vindt wij vinden	ik vond wij vonden
vind jij? vindt hij?	
(wij hebben) gevonden	

branden

ik brand (het, zij) hij brandt wij branden	ik brandde wij brandden
brand jij? brandt hij?	
(wij hebben) gebrand	

wachten

ik wacht (het, zij) hij wacht wij wachten	ik wachtte wij wachtten
wacht jij? wacht hij?	
(wij hebben) gewacht	

d. Herkenning van de vormen van het werkwoord

Hiervoor is aparte oefening nodig, met name voor de herkenning van de persoon en het getal. In de taal die het kind zal schrijven of in de oefeningen die het maakt, is het onderwerp vaak een zelfstandig naamwoord of een meer uitgebreide woordgroep ('De gisteren in Amsterdam gearriveerde popgroep De Lawaaikezen ...'). Het kind leert zo'n onderwerp te vervangen door één van de voornaamwoorden.

Fase 3: Beheersing

Het juiste schrijven van de werkwoordsvormen wordt geoefend aan de hand van voorbeeldkaarten.

Fase 4: Motivering

Kinderen leren te zeggen waarom ze een vorm op een bepaalde manier schrijven.

Uitvoering software

Het programma kent drie toepassingsvormen:

- instappen bij het eerste niveau en de complete LeerLijn volgen;
- het niveau laten bepalen en dan instappen op het door het programma vastgesteld niveau;
- een categorie afzonderlijk laten oefenen;

Niveaus

De volgende niveaus worden doorlopen:

Niveau 1

- werkwoorden herkennen

Niveau 2

- met gegeven werkwoorden zinnen maken

Niveau 3

- gegeven zinnen zo klein mogelijk maken

Niveau 4

- gegeven zinnen uitbreiden met nieuwe zinsdelen

Niveau 5

- met een gegeven persoonsvorm of deelwoord zinnen maken

Niveau 6

- Herkenning van het onderwerp

Niveau 7

- Vervanging 'moeilijke onderwerpen' door een persoonlijk voornaamwoord.

Niveau 8

- tegenwoordige en verleden tijd

Niveau 9

- Herkenning van de persoonsvorm

Niveau 10

- Herkenning van de relatie onderwerp-persoonsvorm

Niveau 11

- Herkenning van het type werkwoord

Niveau 12

- herkenning van het deelwoord

Niveau 13

- Werken met prefixwerkwoorden – herkenning

Niveau 14

- Het juiste schrijven van de werkwoordsvormen met voorbeeldkaarten (juiste kaart verschijnt automatisch)

Niveau 15

-het juiste schrijven van prefixwerkwoorden

Niveau 16

- Het juiste schrijven van de werkwoordsvormen zonder voorbeeldkaarten (deze zijn wel oproepbaar)

Niveau 17

- Kinderen zeggen waarom ze een vorm op een bepaalde manier schrijven (in relatie tot de voorbeeldkaarten; in aantal gelijkelijk verdeeld over de vier typen; alle mogelijke verschijningsvormen van het werkwoord komen in de vragen aan bod).

Bron:

Nijmeegse Werkgroep

Taaldidactiek aan de basis

Groningen - 1992

Wolters-Noordhoff